

5.Sınıf Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Konu Özetleri

3.Ünite : Adap ve Nezaket

3.Konu : İletişim ve Konuşma Adabı

3.3.1. İletişim Adabı

İletişim; bir duygu, düşünce veya bilginin çeşitli yollarla başkalarına aktarılması demektir. Bu aktarma işlemi; sözlü, yazılı ve davranışlarla iletişim olmak üzere üç gruba ayrılır.

Sözlü iletişim, insanların birbiriyle konuşmasıdır. Yazılı iletişim, farklı şekillerde yazışmak suretiyle gerçekleşir. Hareket ve davranışlarla yapılan iletişim ise sadece jest, mimik ve çeşitli hareketlerle sağlanan iletişimdir. İletişimde kişinin konuşma biçimi, seçtiği sözcükler, ses tonu, beden duruşu, jest ve mimikleri önemlidir.

Günümüzde iletişim; mektup, telefon, televizyon, radyo, internet ve sosyal medya aracılığıyla sağlanmaktadır. Sağlıklı bir iletişim kurabilmek için bu araçları ahlak ve nezaket kurallarını dikkate alarak ve gerektiği kadar kullanmak durumundayız.

İnternet yoluyla iletişim kurarken uymamız gereken birtakım kurallar bulunmaktadır. Bu kurallardan bazılarını şöyle sıralamak mümkündür:

- Sosyal medya araçlarını 13 yaşından küçüklerin kullanması kanunen yasaktır.
- Sosyal medyayı bağımlılık derecesinde kullanmamalıyız.
- Sanal ortamdaki ilişkilerimizde yüz yüze kurduğumuz iletişimde olduğu gibi gereken özeni göstermeli ve hassas davranmalıyız.
- Mesajlarımızı güzel bir Türkçe ile ve Türkçe karakterlerle yazmalıyız.
- Özel mesajlarımızı elektronik ortamda göndermemeliyiz.
- Bir mesaj gönderirken yanlışlıkla başkalarına gitmemesi için dikkatli olmalıyız.
- Göndereceğimiz bir mesaja hitapla başlamalı ve metni oluştururken ifade etmek istediğimiz şeyleri tam ve anlamlı cümleler hâlinde yazmalıyız.
- Kullandığımız kelimelerde kısaltma yapmamalıyız. Özellikle saygı bildiren kelimelerde kısaltma yapmak, saygısızlık olarak değerlendirilir. Örneğin; selam yerine "slm", sayın yerine "sn", saygılar yerine "syg", teşekkürler yerine "tşk" şeklinde kısaltma yapmak yerine kelimeleri tam olarak yazmalıyız.
- Kısaltmalar hariç, elektronik ortamda kelimeleri büyük harflerle yazmaktan kaçınmalıyız. Tamamı büyük harfle yazılan mesajlar bağırarak anlamına gelir.
- Başkasının yüzüne söylenmeyecek şeyleri elektronik ortamda yazmamalıyız.
- Arkadaşlarımızın telefon numarası ve diğer elektronik adreslerini, kendilerine sormadan başkalarına vermemeliyiz. Bu tür şeyler kişilerin özel hayatına saygısızlık olarak kabul edilir.
- Kişilerin fotoğraflarını, onların izni olmadan yayınlamamalıyız.
- Bir arkadaş görüşmesinde, yemekte veya toplantıda devamlı cep telefonu ile oynamak, mesaj yazmak ve çevremizdekilerle ilgilenmemek de saygısızlık olarak değerlendirilir.

3.3.2. Konuşma Adabı

İnsanlar duygu, düşünce ve isteklerini konuşarak ifade ederler. Bu yüzden konuşurken uymamız gereken bazı kurallar vardır. Bu kurallara konuşma adabı denir. Açık, anlaşılır bir

şekilde, karşımızdaki insanın seviyesine uygun olarak konuşmak ve anlaşılmayan yerleri tekrar ederek kibar bir ses tonuyla insanlara hitap etmek konuşma adabının gereğidir.

Peygamberimiz, konuşma adabı konusunda insanlara bazı tavsiyelerde bulunmuştur. O, bir ortamda herhangi bir konu görüşüldüğünde "İlk sözü büyüğe bırak, ilk sözü büyüğe ver!" diye buyurarak, yaşlılara saygı gösterilmesi gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca o konuşurken gereksiz ve boş sözlerden kaçınılmasını, az ve öz konuşulmasını, hiçbir faydası olmayan ve zarar veren konuşmalardan uzak durulmasını tavsiye etmiştir. Peygamberimiz bu konuda "Her kim Allah'a ve ahiret gününe iman ediyorsa ya hayır söylesin ya da sussun." diye buyurmuştur. Yine bilgiçlik taslama ve kendini başkalarına üstün gösterme niyetiyle yapmacık konuşmalarda bulunmak veya insanların anlayamadıkları kelimelerle onlara hitap etmek konuşma adabına aykırıdır.

Çevremizdeki insanlarla konuşurken onları kıracak ve üzecek sözlerden, yalan söylemek, iftira atmak ve gıybet etmekten kaçınmalıyız. Çünkü iyi bir Müslüman, elinden ve dilinden insanların zarar görmediği kişidir. Bunun için sözlerimizle ve davranışlarımızla başkalarına zarar vermemeliyiz. Yerinde olmayan ve bir anlam taşımayan konuşmalar dinimizce hoş karşılanmaz. Onların bu özelliğini Allah (c.c.) şöyle belirtmektedir: "Müminler kesinlikle kurtuluşa ermiştir. Ki onlar, namazlarında derin bir saygı hâli yaşarlar. Anlamsız, yararsız şeylerden uzak dururlar."

Kültürümüzde konuşma adabı ile ilgili birçok atasözü bulunmaktadır. Örneğin, "Bin düşün bir konuş." atasözü, bir söz söylemeden önce defalarca düşündükten sonra konuşmamız gerektiğini ifade etmektedir.

Adaba uygun bir konuşma, yerine, zamanına ve karşımızdaki kişinin seviyesine uygun olan bir konuşmadır. Bu nedenle hangi sözü nerede ve nasıl konuşacağımızı iyi düşünüp ondan sonra konuşmalıyız. Ayrıca konuşan kişilerin sözünü kesmeden onları dinlemeliyiz, konuşma sırası bize geldiği zaman anlaşılır bir dille konuşmalıyız.